

МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

«НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Матеріали науково-практичної
конференції з міжнародною участю

28 березня 2024 року

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2024 року

ПОЛТАВА – 2024

УДК 378.001.1

Друкується за рішенням
вченої ради ПДМУ
від 07 лютого 2024 р., протокол № 5

Конференція внесена до Переліку проведення наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки в системі Міністерства освіти і науки України на 2024 рік.

Редакційна колегія:

- Ждан В.** – ректор, головний редактор;
Дворник В. – перший проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи, заступник головного редактора;
Аветіков Д. – проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи, заступник головного редактора;
Старченко І. – начальник навчального відділу;
Лещенко Т. – зав. кафедри українознавства та гуманітарної підготовки, відповідальний редактор;
Нетудихата О. – методист вищої категорії навчально-методичного відділу забезпечення якості освіти;
Левадна В. – методист першої категорії навчально-методичного відділу забезпечення якості освіти, відповідальний секретар.

«Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти», (2024; Полтава).

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти», 28 березн. 2024 р. [Текст].– Полтава: ПДМУ, 2024. – 312 с. ISBN 978-617-8231-55-2

У збірнику опубліковані статті, присвячені актуальним питанням підвищення якості вищої освіти з метою підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців нового покоління.

За зміст публікацій відповідальність несуть автори.

УДК 378.001.1

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Тарасенко Я.А., Тихонова О.О., Шерстюк О.О.

Полтавський державний медичний університет

Задля підвищення якості підготовки здобувачів вищої медичної освіти сучасні умови вимагають упровадження інноваційних форм навчання, а саме – активних методів, що сприяють глибшому вивченню теоретичних, базових дисциплін і розвитку клінічного мислення.

Ключові слова: активні методи навчання, вища медична освіта.

Currently, implementation of advanced teaching methods, specifically active methods that facilitate a deeper understanding of the theoretical basic disciplines and the development of clinical reasoning, is crucial for enhancement the quality of training for medical higher education students.

Keywords: active teaching methods, medical higher education.

Провідною метою вищої медичної освіти сьогодні визнано не лише передачу студенту сукупності знань, умінь і навичок, а й виховання компетентного фахівця, особистості, що має широкий кругозір, ерудицію, задатки клінічного мислення вже на молодших курсах. Для виконання цих вимог необхідне впровадження в педагогічний процес сучасних освітніх технологій [3; 4].

Формування фундаментальних знань, системних природничо-наукових уявлень про морфо-функціональні особливості будови й розвитку клітинних, тканинних і органних систем людини, як і раніше, актуальне, тому що забезпечує основу вивчення професійних дисциплін.

Сьогодні стає очевидною необхідність нових педагогічних прийомів, які забезпечують розвиток професійних, творчих і комунікативних знань здобувачів вищої медичної освіти, а також потреб у самоосвіті. Поєднуючи класичні методи навчання з новими вимогами і стандартами підготовки фахівців, на фундаментальних кафедрах проводиться велика робота щодо впровадження в навчальний процес інноваційних форм навчання на основі сучасних освітніх технологій. Завдяки інтерактивності, гнучкості й інтеграції різних видів наочної навчальної інформації створюється можливість урахувувати індивідуальні особливості студентів і підвищувати їхню мотивацію до навчання.

Метод навчання – це спосіб спільної діяльності викладача і здобувача, спрямований на реалізацію цілей і цінностей, що визначають становлення особистості майбутнього лікаря й оволодіння ним основами професійної діяльності [1]. Залежно від рівня пізнавальної активності студентів розрізняють пасивне й активне навчання. За пасивного навчання здобувач виступає в ролі об'єкта навчальної діяльності – він має засвоїти і відтворити матеріал, який передається йому викладачем або іншим джерелом знань. Студенти не співпрацюють один з одним і не виконують будь-яких проблемних, пошукових завдань. До пасивного навчання належать лекція-монолог, спостереження, оповідання, пояснення, бесіда; робота з підручником. Натомість під час навчання студентів медичного вишу головний акцент робиться на активні методи навчання, тобто такі форми організації навчально-виховного процесу, які сприяють різноманітному вивченню навчальних питань, активній взаємодії здобувачів із викладачем і між собою, безумовно, сприяє глибшому розумінню теоретичного матеріалу й пошуку способів практичного застосування теоретичних знань.

За допомогою активних методів здобувач вступає в діалог із викладачем, бере активну участь у пізнавальному процесі, виконуючи творчі, пошукові, проблемні завдання. Відбувається взаємодія студентів один з одним і під час виконання завдань у парі, групі. Активні методи охоплюють усі види аудиторних занять зі студентами. Для вдосконалення й активізації навчального процесу в закладах вищої освіти застосування активних методів навчання дозволяє вирішити одночасно три навчально-організаційні завдання: 1) підпорядкувати процес навчання керівному впливу викладача; 2) забезпечити активну участь у навчальній роботі всіх студентів, незалежно від початкового рівня підготовки; 3) установити безперервний контроль за процесом засвоєння навчального матеріалу. Відомо, що активний метод – це форма взаємодії студентів і викладача, при якому викладач і студенти взаємодіють один з одним у ході заняття та студенти тут не пасивні слухачі, а активні учасники [1].

Нині застосовують різні підходи до класифікації методів активного навчання. Як характерні ознаки називають ступінь активізації студентів, характер навчально-пізнавальної та ігрової діяльності, спосіб організації ігрової взаємодії, цільове призначення і багато інших. Найбільш розповсюдженими методами активного навчання стали ті, що засновані на характері навчально-пізнавальної діяльності. До них належать: імітаційні методи, що базуються на імітації професійної діяльності, та неімітаційні. Імітаційні своєю чергою поділяють на ігрові та неігрові. До неігрових відносять аналіз конкретних ситуацій, дії з інструкції тощо. Ігрові методи поділяють на ділові ігри, дидактичні чи навчальні ігри, ігрові ситуації, ігрові прийоми і процедури, тренінги в активному режимі. Ще до ігрових процедур і прийомів відносять засоби реалізації окремих, поодиноких принципів, насамперед різні форми активізації лекцій та інших традиційних форм навчання, ігрові педагогічні прийоми, окремі засоби активізації. Наприклад, лекцію з використанням методу аналізу конкретних ситуацій у вигляді ілюстрації, що здійснюється викладачем, лекцію із запланованими помилками, проблемну лекцію, творче завдання, що реалізують принцип проблемності; лекцію-дискусію, лекцію-бесіду за принципом діалогового спілкування. Ігрові ситуації видаються засобом реалізації двох і більше принципів, що не збігаються з діловою грою (за кількістю) складом елементів і не мають формалізованої структури, правил поведінки на ігровому майданчику, регламенту. Прикладом ігрової ситуації можна вважати дискусійні заняття, що проводяться в розгорнутому вигляді, із незапланованими виступами, коли заздалегідь невідомо, хто і в якій ролі (доповідача, критика, провокатора) братиме участь у обговоренні.

Неімітаційними методами вважають стажування на робочому місці, програмоване навчання, проблемну лекцію, випускні роботи [2].

За призначенням виділяють: мотивацію пізнавальної діяльності; повідомлення навчальної інформації; формування й удосконалення професійних умінь і навичок; освоєння передового досвіду; контроль результатів навчання. За типом діяльності учасників під час пошуку розв'язання задач виділяють методи, побудовані на: ранжируванні за різними ознаками предметів чи дій; оптимізації процесів і структур; виборі тактики дій, спілкуванні й конфліктних ситуаціях; вирішенні дослідницької, соціально-психологічної задачі; демонстрації та тренінгу навичок уваги, вигадки, оригінальності, швидкості мислення та ін. Також методи навчання можна розрізнити за місцем їх проведення: аудиторні й позааудиторні, виїзні, екскурсійні та зі застосуванням технічних засобів комп'ютерного забезпечення, засобів інтерактивного навчання, дистанційного навчання. Методи активного навчання можна використовувати на різних етапах навчального процесу: перший етап – первинне оволодіння знаннями (проблемна лекція, евристична розмова, навчальна дискусія тощо); другий етап – контроль знань (закріплення), можна використовувати такі методи як колективна розумова діяльність, тестування тощо; третій етап – формування професійних умінь, навичок на основі знань і розвиток творчих здібностей, можливе використання модельованого навчання, ігрові та неігрові методи.

Серед видів інтерактивної форми активного навчання виділяють виконання ситуаційних завдань [3].

У більшості випадків ситуаційне завдання є описом клінічної ситуації, в якій коротко представлено дані анамнезу, огляду пацієнта, показників функціональних або лабораторних досліджень. Запитання, що формуються до завдання, визначено обсягом програми навчальної дисципліни. Для успішного виконання ситуаційних завдань необхідно володіти теоретичним матеріалом, здібностями до аналізу і розв'язання проблемних ситуацій.

Використання ситуаційних завдань клінічної спрямованості під час навчання на теоретичних кафедрах створює умови для встановлення зв'язків теоретичних знань студентів із розв'язанням клінічних завдань у майбутньому, формує мотивацію вивчення базових освітніх компонентів із позицій клінічного мислення, закладає основи підходу до аналізу майбутньої ситуації в професійній діяльності.

Застосування ситуаційних завдань на іспиті є формою контролю сформованості практичного вміння – застосування теоретичних знань за умов майбутньої практичної діяльності. Під час співбесіди з питань ситуаційного завдання на іспиті можна оцінити рівень теоретичних знань із самої дисципліни, уміння студента відобразити зв'язок між теорією та описаними симптомами, володіння елементами аналізу вхідних даних.

Використання ситуаційних завдань із описом клінічних прикладів на теоретичній кафедрі зарекомендувало себе як інструмент початкового формування професійних компетенцій, необхідних студентам старших курсів під час навчання на клінічних кафедрах.

Отже, можна зробити висновок, що активні методи навчання забезпечують самоактуалізацію, саморозвиток студента, дають можливість йому самому шукати й усвідомлювати відповідні саме для нього способи вирішення життєвих ситуацій.

Активні методи навчання мають низку переваг, вирішуючи освітні завдання з різних сторін. Вони підвищують пізнавальну активність студентів, розвивають творчі здібності та нестандартність мислення, формують позитивну навчальну мотивацію, активізують самостійну діяльність, розвивають комунікативно-емоційну сферу особистості студента, пізнавальні процеси – мовлення, пам'ять, мислення, розкривають особистісно-індивідуальні можливості кожного студента і визначають для їх прояву й розвитку, сприяють ефективному засвоєнню великого обсягу навчальної інформації.

Список використаної літератури

1. Сабатовська І. С., Селезньов М. А. Педагогічні умови використання активних методів навчання у процесі підготовки фахівців медичного профілю. *Медична освіта*. 2017. № 4. С. 48-52.
2. Сокол О. М. Застосування активних методів навчання як спосіб підвищення навчально-пізнавальної діяльності студентів-медиків // *Urgent problems of science and practice in the XXI century = Актуальные проблемы науки и практики в XXI столетии* : International Scientific-Practical Conference, the United Kingdom, London, 09–10.02.2015 : collection of conference papers / Centre for Scientific and Practical Studies. – London, 2015. – P. 55-59.
3. Тихонова О.О., Тарасенко Я.А., Гринь В.Г. Подальші перспективи вдосконалення викладання анатомії людини у медичних закладах вищої освіти. Матеріали науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «Сучасні проблеми вивчення медико-екологічних аспектів здоров'я людини». Полтава, 2022. – С. 94-96.
4. Хома Т.М. Активні методи навчання в педагогіці вищої школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69, т. 3. С. 149-152.

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ <i>Приліпка К.О., Матвієнко Т.М., Саргош О.Д., Комишан І.В., Романюк М.В., Рак Т.І.</i>	207
РОЛЬ ТРЕНІНГОВИХ ЦЕНТРІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ В ЕПОХУ ЗМІН <i>Прилуцька Н.О., Мітюніна Н.І., Громова А.М., Громова О.Л., Ляховська Т.Ю., Прилуцький О.К., Талаш В.В., Шафарчук В.М., Орлова Ю.А.</i>	209
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-НЕВРОЛОГІВ В ІНТЕРНАТУРІ <i>Пурденко Т.Й., Дельва М.Ю., Литвиненко Н.В., Дельва І.І., Таряник К.А., Силенко Г.Я., Пінчук В.А., Гринь К.В., Кривчун А.М., Палєнка О.Є., Іващенко С.П.</i>	211
САМООСВІТА ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ <i>Пустовойт Г.Л., Ярмола Т.І., Кострікова Ю.А., Талаш В.В., Ткаченко Л.А.</i>	213
УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ У ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ <i>Ройко Н.В., Филенко Б.М., Проскурня С.А., Черняк В.В., Старченко І.І.</i>	215
ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ <i>Рябушко О.Б., Єрошенко Г.А., Клепець О.В., Ваценко А.В., Улановська-Циба Н.А., Передерій Н.О., Шевченко К.В., Григоренко А.С.</i>	217
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ В ЗВО <i>Ряднова В.В., Безега Н.М., Пера-Васильченко А.В.</i>	219
ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА ЯК БЕЗЗАПЕРЕЧНА СКЛАДОВА МЕДИЧНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ <i>Свінцицька Н.Л., Шерстюк О.О., Білаш В.П., Гринь В.Г., Лисаченко О.Д., Каценко А.Л., Устенко Р.Л., Сербін С.І., Литовка В.В.</i>	221
ПРОФЕСІЙНЕ НАСТАВНИЦТВО ЯК СТРАТЕГІЯ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ В ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ <i>Силенко Ю.І., Писаренко О.А., Дубина В.О., Силенко Б.Ю., Хавалкіна Л.М.</i>	223
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ НА КАФЕДРІ ФІЗИКИ <i>Сілкова О.В., Лобач Н.В., Макаренко О.В., Макаренко В.І.</i>	225
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ХІРУРГІВ-СТОМАТОЛОГІВ У ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ <i>Скікевич М.Г., Волошина Л.І., Стебловський Д.В.</i>	227
ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА КАФЕДРАХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ <i>Скрипник І.М., Маслово Г.С., Лиманець Т.В., Шапошник О.А., Приходько Н.П., Пілат І.О., Якимішина Л.І.</i>	228
ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА – ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ <i>Скрипников П.М., Приходченко С.В., Скрипнікова Т.П., Хміль Т.А., Дубина В.О., Тимошенко Ю.В.</i>	230
ВИКОРИСТАННЯ СПОНТАННОЇ ТВОРЧОЇ ПРОДУКЦІЇ ПСИХІЧНО ХВОРИХ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ НА КАФЕДРІ ПСИХІАТРІЇ, НАРКОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ <i>Скрипніков А.М., Животовська Л.В., Герасименко Л.О., Рудь В.О.</i>	232
УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ АНГЛОМОВНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ОРТОДОНТІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ <i>Смаглюк Л.В., Карасюнок А.Є., Воронкова Г.В., Ляховська А.В.</i>	234
СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ОСВІТИ <i>Соколенко В.М., Шарлай Н.М., Весніна Л.Е., Жукова М.Ю.</i>	235
ВИКОРИСТАННЯ ВЕЛОЕРГОМЕТРІЇ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ У СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ <i>Сухомлин А.А., Запорожець Т.М., Сухомлин Т.А., Міщенко І.В., Журавельова А.О.</i>	237
ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ <i>Тарасенко К.В., Могильник А.І., Сонник Є.Г., Адамчук Н.М., Телегань В.О., Давиденко А.В., Архіповець О.О., Лісовецький О.А., Адамович І.М., Осипенко Є.В.</i>	239
АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ <i>Тарасенко Я.А., Тихонова О.О., Шерстюк О.О.</i>	241
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОКРЕМИХ ТЕМ ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТА «ТЕХНОЛОГІЯ ЛІКІВ» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Тарасовський О.Д., Біланова Л.П., Андрейко С.С.</i>	243